Analizy OSW

OŚRODEK STUDIÓW WSCHODNICH 22.06.2023 www.osw.waw.pl

Perspektywy rozwoju produkcji biometanu na Ukrainie

Agata Łoskot-Strachota, Sławomir Matuszak

8 czerwca ukraińska Narodowa Komisja ds. Regulacji Energetyki (NKRE) zezwoliła producentom biometanu na przekazywanie paliwa, które nie zostało wykorzystane w sieciach gazociągowych lokalnego operatora, do krajowego systemu przesyłu gazu. Decyzja ta znosi ograniczenia dla producentów tego typu paliwa w dostępie do rynku gazu. Wcześniej, w kwietniu br., do regionalnych sieci został podłączony pierwszy na Ukrainie zakład produkcji biometanu, o zdolności wytwórczej sięgającej 3 mln m^3 rocznie. Według informacji Bioenergetycznego Stowarzyszenia Ukrainy do końca 2023 r. ma zostać otworzonych pięć zakładów o całkowitych zdolnościach produkcyjnych do 70 mln m^3 rocznie. Ponadto 10 holdingów rolnych rozważa wejście na rynek biometanu i budowę 36 zakładów wytwarzających do 220 mln m^3 paliwa.

Komentarz

- Decyzja ukraińskiej Komisji jest kolejnym poczynionym w ostatnich miesiącach krokiem na drodze stymulowania produkcji biometanu na Ukrainie. Choć wciąż znajduje się ona w bardzo wczesnej fazie, to niezależnie od trwającej wojny, zdaniem wielu ekspertów, ma duży potencjał. Dodatkowo koszt produkcji biometanu jest wyraźnie niższy od kosztu wytwarzania zielonego wodoru, a ubiegłoroczne rekordowe skoki cen gazu ziemnego w Europie zwiększyły jej opłacalność. Jej atrakcyjność rośnie też ze względu na wciąż utrzymującą się niepewność i ryzyka na rynku oraz przyspieszenie wdrażania transformacji energetycznej. Według szacunków NKRE Ukraina mogłaby produkować blisko 22 mld m^3 biometanu rocznie (wg innych źródeł – 9,7 mld m^3), jednak wymagałoby to zbudowania tysięcy zakładów na terytorium całego kraju. Rozważany jest również pomysł zmiany profilu przedsiębiorstw produkujących biogaz (obecnie istnieje ich ponad 100) poprzez montaż instalacji oczyszczającej to paliwo z dwutlenku węgla (biogaz składa się z 60% metanu i 40% CO_2).
- Zwiększenie produkcji biometanu miałoby pomóc ograniczać zapotrzebowanie Ukrainy na gaz ziemny i jego import oraz przyspieszyć dekarbonizację przemysłu i gospodarki tego kraju. Umożliwiłoby również wykorzystanie tamtejszej infrastruktury dystrybucyjnej i przesyłowej. Wytwarzany przy okazji produkcji biometanu jako produkt uboczny poferment może być użyty do użyźnienia ukraińskich areałów rolnych. Kijów jest też zainteresowany współpracą z UE i poszczególnymi państwami członkowskimi w rozwoju sektora biometanu, a w dłuższej perspektywie czasowej – jego ewentualnym eksportem. Wiązałoby się to nie tylko z dochodami eksportowymi, lecz także większym użyciem infrastruktury tranzytowej, która po wygaśnięciu obecnego kontraktu z Rosją w 2024 r.

może pozostawać w dużej mierze niewykorzystana. W przeciwieństwie do zielonego wodoru (Ukraina ma również potencjał produkcji tego gazu) przesył biometanu nie stwarza wyzwań i można bez problemu użyć do tego celu istniejącą infrastrukturę do tranzytu gazu ziemnego.

- Jednocześnie istnieje duże zainteresowanie rozwojem produkcji i w przyszłości importem ukraińskiego biometanu ze strony unijnej. W lutym br. rząd w Kijowie i Komisja Europejska podpisały memorandum dotyczące kooperacji we wszystkich elementach łańcucha dostaw zielonych gazów, w tym biometanu. Według jego zapisów strony mają współpracować i wspierać inwestycje w produkcję i transport zielonych gazów oraz doprowadzić do harmonizacji regulacji i certyfikacji, tak aby były one spójne z unijnymi wymogami dotyczącymi jakości i zasad importu biometanu i/lub biogazu. W maju br. Ukraina przyjęła standardy UE dotyczące zasad wtłaczania biometanu do sieci gazowych.

- Jednym ze strategicznych celów unijnego Zielonego Ładu jest zwiększenie możliwości pozyskiwania i wykorzystywania tzw. zielonych (odnawialnych) gazów, w tym biometanu i wodoru, i dzięki nim – przyspieszenie transformacji energetycznej UE. Równocześnie, zgodnie z zapisami dokumentu REPowerEU, mają one także zwiększać bezpieczeństwo dostaw poprzez redukcję zużycia gazu ziemnego oraz importu surowca z Rosji. Ze względu na ograniczone możliwości produkcji zielonych gazów, w tym biometanu, w UE istotne znaczenie ma współpraca w tym obszarze z państwami trzecimi, m.in. z Ukrainą. Według wstępnych szacunków strony ukraińskiej w pozytywnym scenariuszu mogłaby ona pokrywać 10–20% unijnego zapotrzebowania na ten zielony gaz.